

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА

Григор. о^с С.

22 ЛИСТОПАДА (ЗГРУДНЯ)1722,
ЧОРНУХИ,ЛУБЕНСЬКИЙ ПОЛК —
29 ЖОВТНЯ (9 ЛИСТОПАДА)1794,
ІВАНІВКА,ХАРКІВЩИНА

Григорій Сковорода народився в сотенному містечку Чорнухи Лубенського полку, що нині на Полтавщині, у небагатій козацькій родині. Після здобуття початкової освіти в сільській школі, з 1734 року (Григорію 12) навчався у Києво-Могилянській академії. Протягом навчання в Академії вивчив латинську, грецьку, церковнослов'янську, польську, німецьку й інші мови, ознайомився з творами багатьох філософів та письменників, від античних до йогою сучасних.

У ПЕРЕЯСЛАВІ, В ХАРКОВІ,
ПРИВАТНО ПЕРЕКЛАДАВ
ПЛУТАРХА, ПИСАВ СВОЇ
ТВОРИ. САМЕ В ЦЕЙ ЧАС
МИСЛИТЕЛЬ ЗУСТРІЧАЄ
ОДНОГО З НАЙВІДДАНІШИХ
УЧНІВ, МИХАЙЛА
КОВАЛИНСЬКОГО, ЯКИЙ
ПІСЛЯ СМЕРТІ ВЧИТЕЛЯ
НАПИСАВ ЙОГО
БІОГРАФІЮ, ДОКЛАДНУ,
ҐРУНТОВНУ, НА ЯКУ
ПОСИЛАЛИСЯ Й
ПОСИЛАЮТЬСЯ ВСІ
ДОСЛІДНИКИ ТВОРЧОСТІ
ВЕЛИКОГО МУДРЕЦЯ. САМЕ
В ЛИСТАХ ДО НЬОГО
ГРИГОРІЙ САВИЧ
ВИСЛОВЛЮВАВ
НАЙВАЖЛИВІШІ ІДЕЇ, ЩО
ЗГОДОМ СТАВАЛИ
ОСНОВОЮ ФІЛОСОФСЬКИХ

ПІД КІНЕЦЬ 70-Х РОКІВ ХVІІІ СТ., ПІСЛЯ РІЗНИХ КОНФЛІКТІВ З ВЛАДОЮ, ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА ОБРАВ ЗОВСІМ НОВИЙ І НЕЗНАНИЙ ДО ТОГО СТИЛЬ ЖИТТЯ, А САМЕ – МАНДРІВКУ. І ЦЯ МАНДРІВКА ТРИВАЛА ДО САМОЇ СМЕРТІ, МАЙЖЕ ТРИДЦЯТЬ РОКІВ. БУЛА ВОНА ПОВНА ПРИГОД, ОПОВИТА ПЕРЕКАЗАМИ Й ЛЕГЕНДАМИ. У НІЙ НІКОЛИ НЕ РОЗЛУЧАВСЯ ФІЛОСОФ ІЗ БІБЛІЄЮ, СОПІЛКОЮ АБО ФЛЕЙТОЮ І СВОЇМИ ПИСАННЯМИ. СЛАВА ПРО НЬОГО ЙШЛА ВСЮДИ, І КОЖНИЙ, ЧИ ТО ПАН, ЧИ СЕЛЯНИН ХОТІВ ЙОГО ПОБАЧИТИ Й ПОЧУТИ. ТОЖ АУДИТОРІЯ ЙОГО БУЛА ДУЖЕ ЧИСЛЕННА І РІЗНОРІДНА, І ВСІ РОЗУМІЛИ ЙОГО – РЕЧНИКА ВЕЛИКОЇ ПРАВДИ.

СЛАВА ПРО СКОВОРОДУ ЙШЛА ТАК ДАЛЕКО, ЩО ПРО НЬОГО ДОВІДАЛАСЬ І ЦАРИЦЯ КАТЕРИНА ІІ, І ЗАБАЖАЛА ЙОГО ПОБАЧИТИ. ЧЕРЕЗ СВОГО ПОРУЧНИКА ПОТЬОМКІНА ВОНА ПОСЛАЛА СКОВОРОДІ ЗАПРОШЕННЯ ПЕРЕСЕЛИТИСЬ З УКРАЇНИ В ПЕТЕРБУРГ. ПОСЛАНЕЦЬ ЦАРИЦІ ЗАСТАВ СКОВОРОДУ НА КРАЮ ДОРОГИ, ДЕ ВІН ВІДПОЧИВАВ І ГРАВ НА ФЛЕЙТІ, А НЕДАЛЕКО НЬОГО ПАСЛАСЬ ВІВЦЯ ТОГО ГОСПОДАРЯ, В ЯКОГО ФІЛОСОФ ЗАТРИМАВСЯ.

ПОСЛАНЕЦЬ ПЕРЕДАВ ЙОМУ ЗАПРОШЕННЯ ЦАРИЦІ, АЛЕ СКОВОРОДА, ПРОСТО Й СПОКІЙНО ДИВЛЯЧИСЬ В ОЧІ ПОСЛАНЦЕВІ, ЗАЯВИВ: «СКАЖІТЬ ЦАРИЦІ, ЩО Я НЕ ПОКИНУ УКРАЇНИ – МЕНІ ДУДКА Й ВІВЦЯ ДОРОЖЧІ ЦАРСЬКОГО ВІНЦЯ».

СКОВОРОДА ПОМЕР 9-ОГО ЛИСТОПАДА 1794 РОКУ. НА ХРЕСТІ НАД
ЙОГО МОГИЛОЮ, НА ПРОХАННЯ САМОГО СКОВОРОДИ, НАПИСАНО:

«СВІТ ЛОВИВ МЕНЕ, ТА НЕ ВПІЙМАВ...».

ЙОГО МОГИЛА ЗНАХОДИТЬСЯ ЗАРАЗ У СЕЛІ СКОВОРОДИНІВКА (РАН.
ПАН-ІВАНІВКА, КОЛИШНЯ САДИБА АНДРЕЯ КОВАЛІВСЬКОГО). ДО
НЬОГО МОЖНА ПОТРАПИТИ, З'ЇХАВШИ З ДОРОГИ ХАРКІВ-СУМИ
БІЛЯ СЕЛИЩА МАКСИМІВКА (60 КМ ВІД ХАРКОВА). ДАЛІ ТРЕБА
ЇХАТИ 18 КМ ДО СЕЛА СКОВОРОДИНІВКА.

ТВОРЧА СПАДЩИНА

Ставлення до релігії

Ставлення до життя

Тема дружби

Тема свободи

СТАВЛЕННЯ ДО РЕЛІГІЇ

ТВОРИ СКОВОРОДИ ЗА ЖИТТЯ ДРУКУВАЛИСЬ СОТНЯМИ ЕКЗЕМПЛЯРІВ, БО ТОДІШНЯ ЦЕНзуРА ЗНАЙШЛА ЇХ «ПРОТИВНИМИ СВЯТОМУ ПИСАНІЮ І ОБРАЗЛИВИМИ ДЛЯ МОНАШЕСТВА».

ВИХОВАНИЙ У ДУСІ ФІЛОСОФІЧНОРЕЛІГІЙНОГО НАВЧАННЯ, СКОВОРОДА ПОВСТАВАВ ПРОТИ МЕРТВОЇ ЦЕРКОВНОЇ СХОЛАСТИКИ ТА ДУХОВОГО ГНОБЛЕННЯ МОСКОВСЬКОГО ПРАВОСЛАВ'Я, СПИРАЮЧИСЬ У СВОЇЙ ФІЛОСОФІЇ НА БІБ-ЛІЮ.

СКОВОРОДА ПОВЧАВ, ЩО ЦАРСТВО ЛЮДИНИ ЗНАХОДИТЬСЯ ВСЕРЕДИНИ НЕЇ І

«ЩОБ ПІЗНАТИ БОГА, ТРЕБА ПІЗНАТИ САМОГО СЕБЕ. ПОКИ ЧОЛОВІК НЕ ЗНАЄ БОГА В САМІМ СОБІ, ГОДІ ШУКАТИ ЙОГО В СВІТІ»

«ВІРИТИ В БОГА НЕ ЗНАЧИТЬ – ВІРИТИ В ЙОГО ІСНУВАННЯ, А ЗНАЧИТЬ – ВІДДАТИСЯ ЙОМУ ТА ЖИТИ ЗА ЙОГО ЗАКОНОМ»

«СВЯТІСТЬ ЖИТТЯ ПОЛЯГАЄ В РОБЛЕННІ ДОБРА ЛЮДЯМ»

СТАВЛЕННЯ ДО ЖИТТЯ

В ОДНОМУ З ПІЗНІШИХ ПОСЛАНЬ СКОВОРОДА РОЗПОВІДАЄ ПРО ЗУСТРІЧ З ЧЕНЦЕМ, ЯКОГО «СТРАШЕННО МУЧИТЬ ДЕМОН ПЕЧАЛІ, І ЯКИЙ ЗВИЧАЙНО НАЗИВАЮТЬ БІСОМ МЕЛАНХОЛІЇ. (...) ДАЮЧИ ПОРАДИ ЦІЙ ЛЮДИНІ, Я САМ ЛЕДВЕ НЕ ПРОПАВ. (...) ДУЖЕ ВАЖЛИВЕ ЗНАЧЕННЯ МАЄ, З КИМ ЩОДЕННО СПІЛКУЄШСЯ І КОГО СЛУХАЄШ. БО ПОКИ МИ СЛУХАЄМО, МИ ЇХ ДУХ В СЕБЕ ВБИРАЄМО» ЦЯ ІСТОРІЯ ВИГЛЯДАЄ ОСОБЛИВО ПОВЧАЛЬНОЮ, ОСКІЛЬКИ УЧИТЕЛЬ, ВИЗНАЮЧИ, ЩО САМ ПІДДАВСЯ ПЕЧАЛІ, ПОКАЗУЄ, ЯК ПОБОРОВ ЦЕЙ СТАН: У СНІ ВІН ЗВЕРНУВСЯ ПО ДОПОМОГУ ДО ВСЕВИШНЬОГО: «ЯКЩО БОГ ВСЮДИ, ЯКЩО ВІН ПРИСУТНІЙ І В ЦЬОМУ ЧЕРЕПКУ (ПРИ ЦЬОМУ Я ПІДНЯВ ЧЕРЕПОК З ЗЕМЛІ), ТО ДЛЯ ЧОГО ТИ ШУКАЄШ РОЗРАДИ В ІНШИХ МІСЦЯХ, А НЕ В САМОМУ СОБІ? АДЖЕ ТИ Є КРАЩИМ З УСІХ ТВОРІНЬ»

ТЕМА ДРУЖБИ

*ЯК НА ДЖЕРЕЛО РАДОЩІВ, А ЗВІДСИ –
ДУШЕВНОГО ЗДОРОВ'Я, СКОВОРОДА ВКАЗУЄ
НА ДРУЖБУ. ОДНАК ВИБИРАТИ ДРУЗІВ ТРЕБА
ДУЖЕ ОБАЧНО, ОМИНАЮЧИ ПІДЛАБУЗНИКІВ
І КРИВОДУШНИХ. БО НЕРІДКО НЕЩИРІ
ДРУЗІ ЗАЛУЧАЮТЬ МОЛОДУ ЛЮДИНУ ДО
НЕПОМІРНОСТІ, СПОКУШАЮЧИ
ЗАПЕВНЕННЯМИ, ЩО ДЛЯ ЧИСТОГО ВСЕ
ЧИСТЕ; У ТАКИХ ВИПАДКАХ ТРЕБА РІШУЧЕ
ПОБОРОТИ СО-РОМЛИВІСТЬ І ТВЕРДО
ВІДМОВИТИ, А НАДАЛІ І ВЗАГАЛІ
ВІДМОВИТИСЯ ВІД СПІЛКУВАННЯ З ТАКИМИ
ЛЮДЬМИ, – ЗАСТЕРІГАЄ НАСТАВНИК. ЯКЩО
«МИ ОХОЧЕ ПІДТРИМУЄМО ЗНОСИНИ З
ЛЮДЬМИ, ЯКІ ЩЕ ДОСІ ЗДОРОВІ, АЛЕ РОЗУМ
ЯКИХ ПОШКОДЖЕНИЙ І НАСИЧЕНИЙ
ОТРУЙНИМ ВЧЕННЯМ», МИ РИ-ЗИКУЄМО
ВТРАПИТИ У ЇХНЕ СТАНОВИЩЕ.*

ТЕМА СВОБОДИ

СКОВОРОДА ОБСТОЮВАВ ПРАВА ЛЮД-СЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ В КОЖНІЙ ЛЮДИНІ, А, В ПЕРЕКЛАДІ НА КОНКРЕТНУ ПОЛІТИЧНУ МОВУ ТОГО ЧАСУ, ЦЕ ОЗНАЧАЛО СИЛЬНУ ДЕМОКРАТИЧНУ ТЕНДЕНЦІЮ, ЩО БУЛА ПОЄДНА-НА ІЗ СПІВЧУТТЯМ ДО ЗАКРІПАЧЕНИХ СЕЛЯНСЬКИХ МАС, З ГОСТРОЮ НЕПРИЯЗНЮ ДО МОСКОВСЬКИХ ГНОБИТЕЛІВ. В ОДНОМУ СВОЄМУ ВІРШІ, ЩО НОСИВ БАГАТОЗНАЧНИЙ ЗАГОЛОВОК ЛАТ. «DE LIBERTATE» («ПРО СВО-БОДУ») ВІН ПИСАВ ТОДІШНІМ ЖАРГОНОМ, ВИНЕСЕНИМ ІЗ АКАДЕМІЇ:

*ЧТО ТО ЗА ВОЛЬНОСТЬ? ДОБРО В НЕЙ КАКОЕ?
ИНИ ГОВОРЯТЬ, БУДТО ЗОЛОТОЕ.
АХ, НЕ ЗЛАТОЕ: ЕСЛИ СРАВНИТЬ ЗЛАТО
ПРОТИВ ВОЛЬНОСТИ, ЕЩЕ ОНО БЛАТО...
БУДЬ СЛАВЕН ВОВІК, О МУЖЕ ИЗБРАННЕ,
ВОЛЬНОСТИ ОТЧЕ, ГЕРОЮ БОГДАНЕ!*

ВТЛМВ

СКОБОРОД

и на

сучастенки

В

ВТЛИБ НА СВОЇХ СУЧАСНИКІВ І НА ДАЛЬШЕ
УКРАЇНСЬКЕ ТРОМАДЯНСТВО, І ТО НЕ ТІЛЬКИ
СВОЄЮ ЕТИЧНОЮ НАУКОЮ, А ТОЛОВНИМ ЧИНОМ
СВОЇМ ЖИТТЯМ, В ЯКОМУ СЛОВО НІКОЛИ НЕ
РОЗХОДИЛОСЯ З ДІЛОМ. ЇГОТО ВЧЕННЯ БУЛО В
ПОВНІЙ ЗТОДІ З ЇГОТО ЖИТТЯМ.

60 К.
1997
УКРАЇНА UKRAINA

ГРИГОРІЙ
СКОВОРОДА

1722-1794

НЕЗВАЖАЮЧИ НА ТЕ, ЩО
ТВОРІВ СКОВОРОДИ НЕ
ДРУКУВАЛОСЯ, ВОНИ
ШИРИЛИСЯ ЧЕРЕЗ
ПЕРЕПИСУВАННЯ.
«СКОВОРОДИ НЕ ТРЕБА
БУЛО ШУКАТИ ЧИТАЧІВ, —
ВОНИ ЙОГО ШУКАЛИ: В
НЬОГО ЗНАХОДИЛИСЬ ТАКІ
ГАРЯЧІ ПРИХИЛЬНИКИ І
ПРОПАґАТОРИ, ЩО НАВІТЬ
ЧЕРЕЗ ГАЗЕТИ
СПОВІЩАЛИ, ЗАКЛИКАЮЧІІ
ДО СЕБЕ ОХОЧИХ ЧИТАТИ
ТВОРИ УКРАЇНСЬКОГО
ФІЛОСОФА...

ЦІ ТВОРИ ЗАХОДИЛИ Й ПІД
СІЛЬСЬКУ СТІХУ:
ЗГАДАЙМО ШЕВЧЕНКОВУ
ЗГАДКУ З ДИТЯЧИХ ЛІТ:

ЗРОБЛЮ
МАЛЕНЬКУ КНИЖЕЧКУ.
ХРЕСТАМИ
І ВІЗЕРУНКАМИ З КВІТКАМИ
КРУГОМ ЛИСТОЧКИ ОБВЕДУ
ТА Й СПИСУЮ СКОВОРОДУ,
АБО «ТРИ ЦАРІЄ СО ДАРИ»...

